

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Львівський національний університет імені Івана Франка

Кафедра економічної теорії

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Завідувач кафедри економічної теорії

_____ проф. Островерх П.І.

31 серпня 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

“ЕКОНОМІКА ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ”

освітній рівень
галузь знань
спеціальність
спеціалізація
освітня програма
факультет

магістр
05 Соціальні та поведінкові науки
051 Економіка
“Бізнес-економіка”
“Бізнес-економіка”
економічний

2022–2023 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни “Економіка державного сектору” для студентів спеціальності 051 Економіка (спеціалізація “Бізнес-економіка”)

РОЗРОБНИК:

О.З.Ватаманюк, професор кафедри економічної теорії, доктор економічних наук, професор

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри економічної теорії економічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка

Протокол від 31 серпня 2022 р. № 1

© Ватаманюк О.З., 2022

© Львівський національний

університет імені Івана Франка, 2022

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 05 “Соціальні та поведінкові науки”	Вибіркова	
Модулів – 1	Спеціальність: 051 Економіка	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		1-й	1-й, 2-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3,6	Освітній ступінь: магістр	16 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	6 год.
		Самостійна робота	
		58 год.	76 год.
		Індивідуальні завдання:	
		год.	
		Вид контролю:	
	залік	залік	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

- для денної форми навчання 36 % до 64 %;
- для заочної форми навчання 16 % до 84 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: сформувати глибоке розуміння студентами характерних рис, основних концепцій функціонування та ролі державного сектору в сучасних економічних системах.

Завдання:

- 1) вивчення ролі державного сектору та напрямків його розвитку у сучасних економічних системах;
- 2) розкриття закономірностей ухвалення рішень щодо економічної політики на рівні державних організацій та установ;
- 3) вивчення теорій формування дохідної частини бюджету і державних видатків;
- 4) аналіз ролі держави в економічній системі з огляду на базові критерії економіки добробуту.

Після завершення курсу студент повинен

знати:

- характерні риси державного сектору економіки та наукові концепції його функціонування;
- основні поняття і зміст економіки добробуту, альтернативні критерії та концепції оцінки добробуту суспільства;
- класифікації і функції податків, базові теорії оподаткування та критерії оцінки якості податкової системи;
- суть, класифікації та основні напрями державних видатків;
- основні поняття, категорії та проблеми суспільного вибору;
- ключові проблеми, пов'язані з розвитком державного сектору економіки в Україні;

вміти:

- аналізувати невдачі ринку як передумови потреби у державному секторі та причини невдач уряду;
- визначати масштаби державного сектору економіки та критерії його ефективності;
- розуміти практичні аспекти і наслідки запровадження податків;
- аналізувати ефективність політики державних видатків у сучасній економіці;
- аналізувати проблеми суспільного вибору за умов прямої і представницької демократії.

Зміст навчальної дисципліни направлений на формування наступних компетентностей.

Загальні компетентності (ЗК).

ЗК 1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність)

ЗК 2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Фахові компетентності спеціальності (СК).

СК 1. Здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для обґрунтування стратегії розвитку економічних суб'єктів та пов'язаних з цим управлінських рішень.

Фахові компетентності спеціалізації (СКС).

СКС3. Розуміння фундаментальних теоретичних засад та альтернативних підходів до аналізу економічної поведінки індивідів і фірм, здатність використовувати сучасні засоби ухвалення рішень в умовах ризику та невизначеності.

Отримані знання з навчальної дисципліни стануть складовими наступних програмних результатів навчання.

Програмні результати навчання.

ПРН 1. Формулювати, аналізувати та синтезувати рішення науково-практичних проблем.

ПРН 2. Розробляти, обґрунтовувати і приймати ефективні рішення з питань розвитку соціально-економічних систем та управління суб'єктами економічної діяльності.

ПРН 7. Обирати ефективні методи управління економічною діяльністю, обґрунтовувати пропоновані рішення на основі релевантних даних та наукових і прикладних досліджень.

ПРН 9. Приймати ефективні рішення за невизначених умов і вимог, що потребують застосування нових підходів, методів та інструментарію соціально-економічних досліджень.

ПРН 11. Визначати та критично оцінювати стан та тенденції соціально-економічного розвитку, формувати та аналізувати моделі економічних систем та процесів.

ПРН 14. Розробляти сценарії і стратегії розвитку соціально-економічних систем.

ПРН 18. Застосовувати сучасні підходи до аналізу економічної поведінки індивідів та фірм в умовах ризику і невизначеності для ухвалення ефективних рішень у сферах економіки та бізнесу.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади функціонування державного сектору економіки

Тема 1. Державний сектор у змішаній економіці: загальний огляд. Поняття державного сектору економіки. Наукові концепції функціонування державного сектору. Невдачі ринку як передумова існування державного сектору. Невдачі уряду та їх причини. Масштаби та критерії ефективності державного сектору.

Тема 2. Економічне обґрунтування існування уряду. Невдачі ринку як обґрунтування діяльності уряду. Недосконала конкуренція. Екстерналії. Сучасні підходи до корегування екстерналій. Громадські блага та їх властивості. Асиметрія інформації. Шляхи подолання асиметрії інформації.

Тема 3. Основи економіки добробуту. Нормативний аналіз економічних взаємодій. Держава добробуту. Дилема “між ефективністю та справедливістю”. Парето-ефективність. Зміст і критерії оцінки добробуту суспільства. Функція суспільного добробуту. Утилітаризм. Роулзівство. Ліберальна концепція.

Змістовий модуль 2. Доходи і видатки державного сектору. Основи теорії суспільного вибору

Тема 4. Доходи державного сектору економіки. Джерела доходів державного сектору. Класифікація податків. Основні функції податків. Податкова політика. Податкова система. Критерії оцінки податкової системи. Практичні питання запровадження і збору податків. Наслідки запровадження податків. Уникнення оподаткування та ухилення від оподаткування.

Тема 5. Проблеми формування ефективною податковою системи в Україні. Огляд становлення податкової системи в Україні. Напрями реформування податкової системи в Україні. Проблеми з уникненням оподаткування. Корупція.

Тема 6. Теорія державних видатків. Класифікація державних видатків. Етапи аналізу політики державних видатків. Аналіз ефективності програми та дистрибуційних наслідків. Оцінка програми. Державні видатки на охорону здоров'я. Державні програми соціального страхування.

Тема 7. Основні напрями державних видатків в Україні. Державні видатки на охорону здоров'я в Україні. Соціальні видатки в Україні. Особливості процесу державних закупівель в Україні.

Тема 8. Основи теорії суспільного вибору. Основні проблеми, категорії та розділи теорії суспільного вибору. Пряма демократія. Правила голосування. Представницька демократія. Економіка бюрократичних структур. Групи особливих інтересів. Лобізм. Пошук політичної ренти.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади функціонування державного сектору економіки												
Тема 1. Державний сектор у змішаній економіці: загальний огляд	12	2	2			8	11	1	1			9
Тема 2. Економічне обґрунтування існування уряду	12	2	2			8	12	1	1			10
Тема 3. Основи економіки добробуту	12	2	2			8	11	1	1			9
Разом за змістовим модулем 1	36	6	6			24	34	3	3			28
Змістовий модуль 2. Доходи і видатки державного сектору. Основи теорії суспільного вибору												
Тема 4. Доходи державного сектору економіки	11	2	2			7	11	1	1			9

Тема 5 Проблеми формування ефективної податкової системи в Україні	11	2	2			7	11	1				10
Тема 6. Теорія державних видатків	11	2	2			7	11	1	1			9
Тема 7. Основні напрями державних видатків в Україні	11	2	2			7	11	1				10
Тема 8. Основи теорії суспільного вибору	10	2	2			6	12	1	1			10
Разом за змістовим модулем 2	54	10	10			34	56	5	3			48
Усього годин	90	16	16			58	90	8	6			76

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Державний сектор у змішаній економіці: загальний огляд	2
2	Економічне обґрунтування існування уряду	2
3	Основи економіки добробуту	2
4	Доходи державного сектору економіки	2
5	Проблеми формування ефективної податкової системи в Україні	2
6	Теорія державних видатків	2
7	Основні напрями державних видатків в Україні	2
8	Основи теорії суспільного вибору	2
	Разом	16

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Державний сектор у змішаній економіці: загальний огляд	8
2	Економічне обґрунтування існування уряду	8
3	Основи економіки добробуту	8
4	Доходи державного сектору економіки	7
5	Проблеми формування ефективної податкової системи в Україні	7
6	Теорія державних видатків	7
7	Основні напрями державних видатків в Україні	7
8	Основи теорії суспільного вибору	6
	Разом	58

7. Методи навчання

Основними методами навчання, що використовуються у процесі викладання навчальної дисципліни “Економіка державного сектору”, є:

- метод передачі і сприйняття навчальної інформації, пробудження наукового інтересу (лекції, презентації);
- метод практичного засвоєння курсу шляхом обговорення теоретичного матеріалу, дискусій та роботи в невеликих групах, розв’язання типових задач, аналізу тестових завдань (практичні заняття);
- метод поточного контролю у формі усного опитування та періодичного складання тестів за тематикою лекційних та практичних занять;
- метод самостійного засвоєння студентами навчального матеріалу у формі опрацювання рекомендованих літературних джерел та ресурсів мережі Інтернет, підготовки до практичних занять і різних видів контролю, виконання завдань для самоконтролю задля конкретизації та поглиблення базових знань, формування необхідних умінь і практичних навичок (самостійна робота);
- методи усного та письмового контролю (практичні заняття і завдання для самоконтролю).

8. Методи контролю

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали розподіляються таким чином:

- практичні заняття (усне опитування, робота під час практичних та семінарських занять, участь в обговоренні та дискусії): 100% семестрової оцінки, максимальна кількість балів – 100.

Підсумкова максимальна кількість балів – 100.

Академічна доброчесність: очікується, що контрольні роботи студентів будуть виконані ними особисто, без використання навчальної літератури, інших джерел інформації та взаємного консультування. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій чи контрольній роботі студента є підставою для її не зарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому

випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.

Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

Політика виставлення балів. Враховуються бали набрані під час практичних (семінарських) занять, контрольних тестувань, за виконання самостійної роботи та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичних занять; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання тощо.

Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота									Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2					
T1	T2	T3		T4	T5	T6	T7	T8	100
12	14	12		12	12	12	12	14	

T1, T2 ... 8 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка ECTS	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
A	90 – 100	відмінно	
B	81-89	добре	
C	71-80		
D	61-70		
E	51-60	задовільно	

FX	21-50	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
F	0-20	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

1. Опорний конспект лекцій.
2. Плани семінарських занять.
3. Навчальні матеріали у межах електронного курсу на платформі Moodle.

11. Рекомендована література

Основна:

1. Длугопольський О.В. Теорія економіки державного сектора: навчальний посібник / О.В.Длугопольський. – К.: “ВД “Професіонал”, 2007. – 592 с.
2. Стігліц Дж.Е. Економіка державного сектора / Дж.Е.Стігліц. – Пер. з англ. – К.: Основи, 1998. – 854 с.

Додаткова:

1. Б'юкенен Дж.М. Суспільні фінанси і суспільний вибір: два протилежних бачення держави / Дж.М.Б'юкенен, Р.А.Масгрейв. – Пер. з англ. – К.: КМ Академія, 2004. – 175 с.
2. Башко В.Й. Шляхи досягнення збалансованості пенсійної системи в Україні / В.Й.Башко // Фінанси України. – 2015. – № 6. – С. 97–107.
3. Ватаманюк М. М. Сучасні підходи до вирішення проблеми негативних екстерналій: теорія і практика / М.М.Ватаманюк. – Науковий вісник НЛТУ України. – 2015. – Вип. 25.2. – С. 109–115.
4. Длугопольський О.В. Політекономія публічного сектора: західні орієнтири / О.В.Длугопольський // Економічна теорія. – 2006. – № 2. – С. 3–16.
5. Дубровський В. Спрощена система оподаткування. Розвінчування міфів / В.Дубровський. – [Електронний ресурс] – https://lb.ua/economics/2016/01/03/324990_sproshchena_sistema_opodatkovannya.html
6. Кміть В.М. Роль фіскальної політики України в умовах глобалізації / В.М.Кміть // Науковий вісник Чернівецького університету. – 2013. – № 650–652. – С. 118–128.

7. Коваль О. Пенсійний вік: іноземний досвід та вітчизняні реалії. Аналіт. доп. / О.П.Коваль. – К.: НІСД, 2013. – 37 с. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/pens_vozrast-e0371.pdf.
8. Луніна І.О. Оподаткування багатства: міжнародний досвід та уроки для України / І.О.Луніна // Фінанси України. – 2013. – № 2. – С. 21–31.
9. Луніна І.О. Міжнародні тенденції реформування податкових систем у післякризовий період 2008–2014 рр. та уроки для України / І.О.Луніна, Н.Б.Фролова // Фінанси України. – 2015. – № 8. – С. 7–20.
10. Мельник В.М. Податкова політика України в умовах імплементації угоди про асоціацію з Європейським Союзом / В.М.Мельник, Т.В.Кошук // Фінанси України. – 2016. – № 7. – С. 8–25.
11. Олсон М. Логіка колективної дії. Суспільні блага і теорія груп / М.Олсон. – Пер. з англ. – К.: Лібра, 2004. – 272 с.
12. Радіонова І.Ф. Макроекономіка: теорія і політика: підручник / І.Ф.Радіонова. – К.: Таксон, 2004. – 348с.
13. Реформування пенсійної системи України. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.imf.org/~media/Files/Countries/ResRep/UKR/042517-reforming-ukraine-pension-system.ashx>.
14. Серебрянський Д.М. Оцінювання рівня та ефективності перерозподілу ВВП через публічний сектор економіки України / Д.М.Серебрянський, А.М.Вдовиченко, А.І.Зубрицький // Фінанси України. – 2013. – № 4. – С. 45–57.
15. Соколовська А.М. Концепція ліберальної податкової реформи: доцільність і можливість реалізації в Україні / А.М.Соколовська // Фінанси України. – 2015. – № 12. – С. 12–31.
16. Соколовська А.М. Реформа єдиного внеску на загальнообов'язкове соціальне страхування в Україні / А.М. Соколовська // Фінанси України. – 2015. – № 7. – С. 7–23.
17. Соколовська А.М. Шляхи наближення розділу V Податкового кодексу України до 112-ї директиви Ради ЄС / А.М. Соколовська // Фінанси України. – 2016. – № 8. – С. 59–88.
18. Соколовська А.М. Шляхи реформування податкової системи України / А.М. Соколовська // Фінанси України. – 2014. – № 12. – С. 103–121.
19. Тищук Т. Міф та реальність: рівень тіньової економіки в Україні / Т.Тищук. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://voxukraine.org/2015/12/08/mif-ta-realnist-proOriven-tiniovoi-economicy-v-ukraini-ua/>.
20. Ткаченко Л. Солідарна пенсійна система України: сучасне становище та шляхи реформування / Л.Ткаченко. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://texty.org.ua/pdf/pensions_policy.pdf.

21. Швабій К.І. Регулятивна ефективність податку на доходи фізичних осіб в Україні / К.І.Швабій // Фінанси України. – 2013. – № 4. – С. 27–44.
22. Шульмейстер В. Преступления без наказания: 15 схем воровства из госкомпаний, или как украсть 100 млрд. / В.Шульмейстер. – [Електронний ресурс] – liga.net. <https://project.liga.net/projects/corruption/>
23. <https://www.weforum.org/agenda/2017/01/why-we-should-all-have-a-basic-income/>
24. <https://blog.usejournal.com/the-pragmatic-case-for-universal-basic-income-77c1750c1f78>
25. <https://medium.com/@chrissoria/the-freedom-salesman-a-look-at-andrew-yangs-universal-basic-income-proposal-96f7d9358fcb>
26. <http://theconversation.com/why-universal-basic-income-costs-far-less-than-you-think-101134>

11. Інформаційні ресурси

1. Бібліотеки:

- а) Львівський національний університет імені Івана Франка (вул. Драгоманова, 11, 19: економічний факультет (пр. Свободи, 18).
- б) бібліотека АН імені В. Стефаника (вул. В. Стефаника).

2. Ресурси мережі:

1. <http://www.nbuv.gov.ua> – бібліотека імені В.Вернадського.
2. <http://www.lsl.lviv.ua/index.php/uk/golovna2/> – сайт бібліотеки АН імені В.Стефаника
3. <https://lnulibrary.lviv.ua/> – сайт бібліотеки Львівського національного університету імені Івана Франка
4. <http://bank.gov.ua> – сайт Національного банку України
5. <http://ukrstat.gov.ua> – сайт Державної служби статистики України
6. <http://worldbank.org> – сайт Світового банку
7. <https://www.aeaweb.org/journals/> – сайт АЕА
8. <https://www.nber.org/> – сайт Національного бюро економічних досліджень США

Автор програми

Д.е.н., проф. О.З.Ватаманюк